

ПОЛІТИКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ РЕГІОНАЛЬНИХ ЗМІ ОДЕЩИНИ НА АУДИТОРІЮ: ДИНАМІКА ЗМІН У ВОЄННИЙ ЧАС

POLITICAL AND TECHNOLOGICAL INFLUENCE OF REGIONAL MEDIA IN ODESA REGION ON THE AUDIENCE: DYNAMICS OF CHANGES IN WARTIME

Шабанов М.О.,

*кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології*

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

У статті автор аналізує особливості зміни медійного простору в Одесі та Одеському регіоні та тенденції розвитку політико-технологічних впливів провідних ЗМІ.

Сьогодні в масштабах країни та Одеського регіону суттєво зростає роль блогінгу як соціокультурного та політико-технологічного засобу комунікації та впливу на аудиторію. Моніторинг змін у журналістській спільноті вказує на значний відтік кадрів із традиційних медіа, які в тому числі закриваються через недостатнє фінансування, у блогосферу, яка, в свою чергу, розширюється і представлена на досить різних платформах. Звичайно телеграм-платформи і ведення власного телеграм-каналу суттєво оптимальніше у нових умовах нестабільності в інформаційній сфері. Цим власне користуються блогери, інтерес яких пов'язаний безпосередньо із поширенням контенту соціального та політичного спрямування.

На сучасному етапі в місті Одеса складається досить конкурентне середовище серед блогерів власне у телеграм площині. Тематика концептуально не виходить із зазначеного проблемного поля. На міському рівні Одеси та інших міст регіону відбувається саме така оптимізація та медіа заміщення. Крім суто інформаційних телеграм-каналів важливо виділити інформаційно-аналітичні, які виконують функцію не просто ретрансляції в популярній інформаційній площині події або думки.

Серед змін та трансформацій у засобах політико-технологічного впливу можна відмітити тотальне зникнення соціально-політичних ток-шоу, які надавали змогу вести широкий діалог між політичним, громадським та експертним середовищем. Фактично ми говоримо сьогодні про значні наслідки втрат саме у деліберативній сфері в межах Одеси та Одеської області в цілому.

Регіональні ЗМІ міста Одеси та Одещини в цілому на сучасному етапі повномасштабної війни залишається активними суб'єктами політико-технологічного впливу, однак це відбувається в ситуації кардинальної трансформації системи медіапростору та субмедіапростору. Зміни стосуються як якісних, так і кількісних показників. Ці показники мають значну динаміку, яка проявляється характерними циклами періоду повномасштабної війни за роками пролонгування. Цей процес характеризується трансформацією самого сприйняття політико-комунікативної взаємодії та відповідних мережевих та вертикальних інтеракцій. В межах його різко зменшилась кількість традиційних ЗМІ, зокрема мова йде про телеканали безпосередньо в місті Одеса.

Ключові слова: політико-технологічний вплив, прикладна політологія, політичний порядок денний, субмедійний простір, політична комунікація, політична технологія.

In the article, the author analyses the peculiarities of changes in the media space in Odesa and Odesa region and trends in the development of political and technological influences of the leading media.

Today, the role of blogging as a socio-cultural, political and technological means of communication and influence on the audience is growing in the country and in the Odesa region. Monitoring of changes in the journalistic community indicates a significant outflow of personnel from traditional media, which are also closing due to lack of funding, to the blogosphere, which, in turn, is expanding and is represented on quite different platforms. Of course, telegram platforms and running your own telegram channel are much more optimal in the new conditions of instability in the information sphere. This is actually used by bloggers whose interest is directly related to the dissemination of social and political content.

At the present stage, the city of Odesa has a fairly competitive environment among bloggers in the Telegram space. The topics are not conceptually different from this problem area. At the municipal level in Odesa and other cities in the region, this kind of optimisation and media substitution is taking place. In addition to purely informational telegram channels, it is important to distinguish informational and analytical channels, which serve not only to relay events or opinions in the popular information plane.

Among the changes and transformations in the means of political and technological influence, we can note the total disappearance of social and political talk shows, which provided an opportunity for a broad dialogue between the political, public and expert environment. In fact, today we are talking about the significant consequences of losses in deliberation within Odesa and Odesa region as a whole.

At the current stage of the full-scale war, the regional media of Odesa and Odesa region as a whole remain active subjects of political and technological influence, but this is happening in a situation of a radical transformation of the media space and sub-media space system. The changes concern both qualitative and quantitative indicators. These indicators have significant dynamics, which is manifested by the characteristic cycles of the period of full-scale war in terms of years of prolongation. This process is characterised by the transformation of the very perception of political and communication interaction and the corresponding network and vertical interactions. Within this process, the number of traditional media has sharply decreased, in particular, the number of TV channels in Odesa.

Key words: political and technological influence, applied political science, political agenda, submedia space, political communication, political technology.

Постановка проблеми. Системні особливості у побудові сучасних політико-технологічних впливів на масову аудиторію наділені власними сутнісними рисами. Їх дослідження фактично стає важливим елементом у концептуалізації та виокремленні базових чинників, які формують регіональний та локальний вимір політичної комунікації та соціально-політичних відносин. До регіонального та локального рівня в нових умовах деструктивних змін та чинників воєнного часу, приділена особлива та прискіплива увага. Головний акцент пов'язаний з проблематизацією функціонування ЗМІ різних форм та типів, співвідношення «нових» та «старих» ЗМІ.

Також ультраактуальні на сучасному етапі методи протидії деструктивному чиннику впливу ворожої пропаганди через агресивні симулякри та фейки. Боротьба з ІІСО ворога є інтенсивним та актуальним викликом для журналістської спільноти на регіональному та локальному рівні.

Місто Одеса та Одещина в цілому – є стратегічним регіоном для держави, тому увага на національному та регіональному рівні в достатній мірі є багатовекторною та стратегічною. При цьому треба враховувати наявність інформаційних конфліктогенів, які ворог намагається використовувати у власному зовнішньому деструктивному впливі.

Об'єктом дослідження є система політико-технологічного впливу регіональних ЗМІ Одещини на аудиторію.

Предметом дослідження є динаміка змін політико-технологічного впливу регіональних ЗМІ Одещини на аудиторію у воєнний час.

Мета дослідження – виявлення та систематизація динамічних показників у політико-технологічному впливі регіональних ЗМІ Одещини на масову аудиторію у воєнний час. Реалізація поставленої дослідницької мети можливо за умов виконання наступних **завдань**:

- визначити основні зрушення та трансформаційні тенденції медіа простору в місті Одеса та Одеській області;

- розкрити основні детермінанти та глибинні причини трансформаційних змін у медіа просторі та політико-технологічних впливів ЗМІ, як суб'єктів цілісного соціально-політичного процесу;

- визначити стратегічні перспективи зміни медіа простору та свівідношення медіа нової та традиційної формації.

- проаналізувати елементи зовнішнього деструктивного впливу ворожої пропаганди на інформаційно-медійне поле.

- охарактеризувати результати трансформаційних процесів у медіапросторі міста Одеси та Одеського регіону в цілому на основі моніторингового інформаційного матеріалу.

Виклики повномасштабної війни проти України кардинально та сутнісно змінили медіапростір на загальнонаціональному, регіональному та локальному рівнях. Зміни та системні трансформації відбулись як у структурних моментах організації вітчизняного медіапростору, так і в контексті функціонування нових суб'єктів політико-технологічного впливу на аудиторію та динамізації в окремих напрямках і самого впливу в цілому. Проблематика дослідної роботи в цьому векторі є продуктивною та актуальною. До неї звертаються як окремі аналітики, так і міжнародні інституції, що прагнуть встановити всі основні компоненти у новій системі та алгоритмах побудови регіонального медіапростору в Україні [1]. В цілому Media Development Foundation щорічно проводить дослідження стану незалежних регіональних медіа в Україні.

З концептуальної та методологічної точки зору в межах дослідження важливим є визначення базових категорій. Вони мають і загальнонаукове значення, також конотацію, яка безпосередньо пов'язана з регіональним (локальним) інформаційним контентом та відповідним порядком денним, що формується у спільній взаємодії між політичними суб'єктами, бізнес-суб'єктами та провідними ЗМІ на рівні регіону. [1] В такій системі завжди може виникати необхідність у виокремленні нових категорій, які б сутнісно пояснювали явища, які виникають спонтанно, випадково, по мірі зміни й подальшої трансформації системи. Це своєрідні кейси у контексті вивчення регіонального стану та тотожного до нього політичного порядку денного. Наприклад, інформаційний кейс мера певного міста, політика, своєрідний феномен персони-кейса, розгляд якої не втрачає актуальності, а навпаки набуває нових супутніх значень. Для Одеси, Чорноморська, Рені, Південного та інших міст області інформаційний кейс мера часто є домінуючим.

Медіапростір – це сукупність інтеракцій між медіа та цільовою аудиторією в певній просторовій локації, з спеціальним набором системних якостей у обміні інформаційним контентом та його підготовці й консервуванні. [2] В межах загальнонаціонального та регіонального медіапросторів може формуватись різна ситуація та складатись досить різні умови взаємодії. Це можуть бути партнерські чи паритетні відносини між ЗМІ, або конфліктогенні в залежності від мети їх та кінцевих бенефіціарів. Локальні медіа виступають часто як ретранслятори специфічних соціальних запитів у відповідності із викликами перед місцевими спільнотами, тому вони можуть і повинні демонструвати значну ступінь активності та загальної динаміки у соціально-політичних та інших процесів відбуваються в масштабах певного регіону в цілому, та певної локації зокрема.

Окремі видання є продуктивними у сенсі охоплення порядку денного та соціально-політичної ситуації в локально – регіональному сенсі. Таким є видання *Бесарабія.Inform*.

Субмедіапростір – це система взаємопов'язаних соціально-політичних та соціокультурних сенсів, які укорінені та фундаменталізовані у свідомості та підсвідомості громадян, та є результатом діяльності медіа різноманітних форматів та типів.

Політико-технологічний вплив – це сукупність засобів та механізмів системного або ситуаційного спрямування, які змінюють, коректують або апелюють до певного сприйняття соціально-політичної ситуації. Такі засоби та механізми можуть бути постійної дії та ситуативні в залежності від зовнішніх та внутрішніх обставин перебігу подій в межах суспільного життя. Зовнішніми умовами для політико-технологічного впливу зі сторони регіональних або локальних медіа можуть бути такі як воєнні дії, кризова економічна ситуація, нові законодавчі умови (новий «Закон про медіа») тощо. Політико-технологічний вплив може взаємопов'язувати загальнонаціональні та регіональні медіа, тоді централізований соціально-політичний контент, який лише коректується під місцеві обставини та специфіку може стати сегментом до поширення в певній цільовій аудиторії (наприклад, серед цільової аудиторії мешканців такі міст як Одеса або Чорноморськ).

Основна тенденція – це закриття традиційних медіа та видань в масштабах, що можна назвати катастрофічними та радикально трансформуючими всю систему на невизначену стратегічну перспективу. Ця перспектива охоплює значний масштаб, в тому числі південних регіонів України. Так, згідно даних незалежної дослідницької організації Детектор медіа необхідно наголосити, що на період 2024 року у Харківській, Миколаївській та Одеській областях залишилося менше 40 % місцевих видань.[3]

Тобто, загальний контекст трансформації зачіпає саме деструктивний показник у кількісних аспектах в цілому. Одеська область один із загальноукраїнських лідерів у довоєнний час, на сучасному етапі, за кількістю медіа та видань значно втратила в своїх позиціях. Разом з цим потенційне по поширенню політичного інформаційного контенту в нових умовах є в достатній мірі проблематичним.

Політичний контент сьогодні набуває поширення в межах соціальних мереж, де створюються умови для формування деліберативного дискурсу практичної комунікативної взаємодії між депутатським корпусом на рівні міської, районної та обласної рад, політиками цих рівнів та громадськими об'єднаннями. Перш за все мова йде про громадських активістів, які висловлюють власне

бачення, налаштовані на акцентування існуючих у соціально-політичному, культурному та соціально-економічному ключі проблем. Зокрема, це процес деколонізації та відповідної демаркації політичного простору Одеси та інших міст області.

Серед змін та трансформацій у засобах політико-технологічного впливу можна відмітити тотальне зникнення соціально-політичних ток – шоу, які надавали змогу вести широкий діалог між політичним, громадським та експертним середовищем. Фактично ми говоримо сьогодні про значні наслідки втрат саме у деліберативній в межах Одеси та Одеської області в цілому.

Замінити актуальні соціально-політичні ток – шоу, які конкретизували політичний порядок денний, закономірно не можливо у період економічних негараздів та воєнних викликів. Цей механізм політико-технологічного впливу великих медіа може бути лише фрагментарно замінений форматами ефірів з експертами або подкастів.

Сьогодні в масштабах країни та Одеського регіону суцільно зростає роль блогінгу як соціокультурного та політико-технологічного засобу комунікації та впливу на аудиторію. Моніторинг змін у журналістській спільноті вказує на значний відтік кадрів із традиційних медіа, які в тому числі закриваються через недостатнє фінансування, у блогосферу, яка, в свою чергу, розширюється і представлена на досить різних платформах. Звичайно телеграм-платформи і ведення власного телеграм-каналу суттєво оптимальніше у нових умовах нестабільності в інформаційній сфері. Цим власне користуються блогери, інтерес яких пов'язаний безпосередньо із поширенням контенту соціального та політичного спрямування. Вони в тому числі поєднують тематики міжнародної політики із загальнонаціональним та локальним інформаційно-політичним контентом, щоб технологічно охопити більш масову аудиторію.

Можна підкреслити, що в місті Одеса складається досить конкурентне середовище серед блогерів власне у телеграм площині. Тематика концептуально не виходить із зазначеного проблемного поля. На міському рівні Одеси та інших міст регіону відбувається саме така оптимізація та медіа заміщення. Крім суто інформаційних телеграм-каналів важливо виділити інформаційно-аналітичні, які виконують функцію не просто ретрансляції в популярній інформаційній площині події або думки. Серед відомих телеграм каналів такого спрямування можна виокремити, зокрема канал «Черговий по Одесі» (99160 підписників на 30.12.2024 року) Аналітично-інформаційні канали вже фундаменталізують політичну конкуренцію та політичну дискусію у площині Телеграм. Водночас, заради протидії фейкам та ПСОВО ворога наявним завданням є верифікація інформаційного контенту, що поширюється в межах теле-

грам – каналів. В тому числі, якщо мова йде про телеграм-блогінг, як політико-технологічний засіб впливу.

Дослідники в цілому оцінюють тенденцію кількісного та якісного наступу блогінгу на традиційні медіа як базову з урахуванням нових умов. Так, вітчизняний дослідник Бахмєтьєв А.Є. у статті «Блогінг як сучасний засіб політичної комунікації» акцентує увагу на наступному: «Традиційні ЗМІ поступово втрачають аудиторію, а рівень довіри до них постійно знижується, що обумовлено значним рівнем цензури та контролем з боку влади або різних політичних сил. У той самий час, соціальні мережі значно збільшили свою аудиторію через те, що вони не лише можуть бути основним засобом комунікації з близькими, а й можуть оперативно надавати актуальні новини. Все це стимулювало та пришвидшувало розвиток політичного блогерства, зробивши його один з основних джерел новин» [4, с. 26].

Політико-технологічний вплив через телеграм – канали, багатократно збільшення їх аудиторії стало можливим на тлі умов, що заново формують інфополе Одеси та Одещини.

Український дослідник Гончаренко Є.С. у статті «Проблеми розвитку регіональних ЗМІ в умовах війни в Україні» наголошує: «Відсутність належної інфраструктури, недостатнє фінансування та інформаційні атаки зі сторони агресора суттєво ускладнюють роботу місцевих медіа. Особливо це стосується регіонів, які безпосередньо постраждали від бойових дій, де часто немає можливості забезпечити стабільне функціонування редакцій. Поряд із цим важливим аспектом є інформаційна безпека, коли регіональні медіа стають ціллю пропагандистських впливів з боку Росії» [5, с. 48]. Одещина відноситься саме до таких регіонів, що на постійній основі страждають від ракетних та дронних атак ворога. Цей факт, на сучасному етапі доповнюється міграційними хвилями, коли суттєва частка одеських представників журналістської спільноти вимушені виїжджати закордон, працювати там. Як наслідок, кадровий голод на тлі повномасштабного вторгнення та об'єктивні та значні ускладнення у медіа функціонуванні та самій роботі журналістів в умовах повномасштабної війни та невизначеності у соціально-економічному ключі.[5]

Звичайно даний факт стратегічно може відобразитись і на якості ефірного та взагалі інформаційного контенту на майбутнє. Даний стагнаційний факт необхідно підкреслити та наголосити на потребі системного перегляду регіонального порядку денного у сенсі медіа охоплення.

Висновки. Регіональні ЗМІ міста Одеси та Одещини в цілому на сучасному етапі повномасштабної війни залишається активними суб'єктами політико-технологічного впливу, однак це від-

бувається в ситуації кардинальної трансформації системи медіапростору та субмедіапростору. Зміни стосуються як якісних, так і кількісних показників. Ці показники мають значну динаміку, яка проявляється характерними циклами періоду повномасштабної війни за роками пролонгування. Цей процес характеризується трансформацією самого сприйняття політико-комунікативної взаємодії та відповідних мережевих та вертикальних інтеракцій. В межах його різко зменшилась кількість традиційних ЗМІ, зокрема мова йде про телеканали безпосередньо в місті Одеса. Вони виявляли себе як основні носії політико-технологічного впливу за умов сегментування політичного простору на локальному та регіональному рівнях.

На сучасному етапі в масштабах обласного центра діє фактично два класичних телеканали: «1-й Міський» та «Суспільне. Одеса». З них суто міським каналом є тільки «1 – міський», «Суспільне. Одеса» де-факто є філією загальнонаціонального мовника. Тобто, якщо мова йде про контент, то політика контенту і політичного контенту відповідає позиціям телеканала, як філії, централізований контент, в тому числі і соціально-політичний з наявним регіональним контекстом, який визначається соціальними запитами вже безпосередньо в обласному центрі та в самій Одеській області в цілому [7].

В наш час слід наголосити на суттєві зрушення в медіапросторі Одеської області та міста Одеси, яка виступає своєрідним маркером трансформацій та надає потужних імпульсів іншим міста Одещини [8].

По-перше, фактичне нівелювання російського контенту у відповідності із соціальним запитом та законодавством. ЗМІ, які активно користувались цим контентом, і навіть, частково намагались позиціонувати меседжі від проросійських політичних сил наразі відсутні.

Системне зрушення цього порядку в цілому стосується регіонального виміру соціально-комунікативної та політико-комунікативної складової регіону Одещини, звичайно із врахуванням специфіки районування, де компактно проживають етнопільноти, зокрема болгарська, є потреба та відповідь на неї.

По-друге, політичне життя через воєнний стан знаходиться у сповільненому стабілізаційному стані, а отже потреба у активації політичної критики, спрямованої проти опонентів або потенційних опонентів, є невиправданою дією. Тобто, у більшості медіа сьогодні критика та політична критика має часто персоналізований, ситуаційний характер, де її обумовленість та поширення у телеграм-каналах області в цілому не порушують інформаційний баланс, оскільки в цьому не задіяні потужні сили потужних політичних сил.

Соціальна увага прикута до безпекових аспектів та проблем. Медіа активно сповіщають про ворожі обстріли та їх наслідки, діяльність влади, яка реагує на поточні виклики. Водночас, потенційний початок електорального процесу на місцевому рівні активує вимірі критичного політико-технологічного впливу, який потребує необхідних площин з великою цільовою аудиторією.

Телеграм-канали, аналізуючи їх специфіку та особливості загальнодоступного контенту, сьогодні лише частково здатні забезпечити цей сегмент майбутньої суспільної потреби. Системні характеристики багатьох з них мають інший вектор, тобто контент в межах їх порядку денного не

може різко змінити вектор спрямованості, а отже втратити сегмент аудиторії. Такий крок є неможливим в умовах тотальної конкуренції та боротьби за аудиторію.

В даному випадку мова йде також про саме всеохопний характер великих телеграм – каналів міста Одеси та Одещини, які мають більш ніж 50–100 тисяч підписників. Однак, як інструмент реального або потенційного політико-технологічного впливу, як на рівні міста обласного центру, так і на рівні містечок та селищ, телеграм-канали себе абсолютно фундаменталізують, витісняючи традиційні медіа або змушуючи їх відкривати тг-канали та конкурувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Луцюк І. Регіональні ЗМІ в сучасному суспільстві: функції, завдання, проблеми. Вісник Львівського університету. 2014. 39. С. 152–157.
2. Ковалевський В.О. Інформаційна взаємодія у політико-владному полі великого міста. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2010. 221 с.
3. Чернявський С. Медіа ландшафт друкованих медіа в Україні – 2024. *Детектор Медіа*. URL: <https://detector.media/infospace/article/234226/2024-11-02-media-landshaft-drukovanikh-media-v-ukraini-2024/>
4. Бахметьев А.Є. Блогінг як сучасний засіб політичної комунікації. *Politicus*. Вип. №4. 2024. С. 24–29 URL: http://politicus.od.ua/4_2024/5.pdf
5. Гончаренко Є.С. Проблеми розвитку регіональних ЗМІ в умовах війни в Україні. *Politicus*. Вип. № 4. 2024. С. 43–50. URL: http://politicus.od.ua/4_2024/8.pdf
6. Колотвін П. Виклики-2024: чи підтримають донори медіа Одещини цього року. *Інститут масової інформації*. URL: <https://imi.org.ua/blogs/vyklyky-2024-chy-pidtrymayut-donory-media-odeshyny-v-tsomu-rotsi-i58616>
7. Зражевська, Н. І., Заїка, В. (2023) Як змінилася робота українського журналіста під час війни. *Інтегровані комунікації*. 2023. Вип. 1, № 15, С. 68–77. URL: <https://intcom.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/262/201>
8. Українські медіа, ставлення та довіра у 2022 р. Опитування USAID-Internews щодо споживання медіа. URL: <https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2022/11/Ukrainski-mediastavlennia-ta-dovira-2022.pdf>.
9. У регіональних медіа стало менше новин про війну: дослідження ІМІ. *Інститут масової інформації*. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/u-regionalnyh-media-stalo-menshe-novyn-pro-vijnu-doslidzhennya-imi-i61868>